

NACRT

**PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI I DOPUNAMA
ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA**

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u odredbama članka 2. stavak 4. alineja 1. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ 85/10).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA ZAKONOM TREBA UREDITI TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“ 152/08, 76/09, 80/11 i 143/12 dalje u tekstu: ZKP) donesen je 2008. godine, a stupio je na snagu u pojedinim odredbama 1. siječnja i 1. srpnja 2009. te u cjelini 1. rujna 2011., osim odredaba o Visokom kaznenom sudu Republike Hrvatske koje stupaju na snagu 1. siječnja 2015.

U predmetima za kaznena djela iz Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta („Narodne novine“ 76/09, 116/10, 57/11 i 136/12) ZKP se primjenjuje od 1. srpnja 2009. U tim je predmetima zamijenio istoimeni zakon iz 1997. godine („Narodne novine“ 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02 i 115/06) koji je donesen na temelju odgovarajućeg izvora iz bivše države (Zakon o krivičnom postupku), koji je počivao na koncepciji austrijskog kaznenog postupka iz 1875. godine.

ZKP je od svog donošenja mijenjan tri puta, prvi puta 2009. godine, drugi puta 2011. godine, a treći puta 2012. godine. Ovime se predlažu četvrte izmjene i dopune ZKP-a, zbog potrebe da se domaće kazneno zakonodavstvo uskladi s pravnom stečevinom Europske unije, konkretno s Direktivom 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima, s Direktivom 2010/64/EU o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenom postupku i s Direktivom 2011/92/EU o borbi protiv seksualne zloporabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije.

Kako bi se predmetno usklađenje izvršilo, intervenirano je u 7 članaka ZKP-a (članci 8., 44., 45., 145., 239., 292. i 330.).

Članci 8., 145. i 239. ZKP-a izmijenjeni su radi transponiranja Direktive 2010/64/EU o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima. Predmetna Direktiva zahtijeva od države članice da omogući okrivljeniku koji ne govori ili ne razumije jezik na kojem se vodi kazneni postupak da, od trenutka službene obavijesti da je osumnjičen ili optužen za kazneno djelo pa do dovršetka postupka, što uključuje “konačan odgovor na pitanje da li je osoba počinila kazneno djelo, uključujući, gdje je to moguće, presuđenje i rješavanje svake žalbe (appeal)“, ima pravo na tumačenje i prevođenje u kaznenom postupku.

Slijedom navedenog, u članku 8. ZKP-a je, između ostalog, provedeno razlikovanje između usmenog i pisanog prevođenja. Nadalje, osigurano je prevođenje komunikacije okrivljenika i branitelja potrebne radi efektivnog korištenja prava obrane, koja komunikacija će se prevoditi na zahtjev okrivljenika. Također, propisano je da pravo na usmeno i pisano prevođenje ima okrivljenik u smislu članka 202. stavka 3. ZKP-a, dakle i u stadiju izvanrednih pravnih lijekova, koji ne govori ili ne razumije jezik na kojem se postupak vodi ili je nijem ili gluhi, s obzirom da Direktiva 2010/64/EU o pravu na prevođenje u kaznenim postupcima propisuje ista prava i za osobu sa slušnim ili govornim poteškoćama.

U odnosu na pravo okrivljenika na pisano prevođenje dokumenta ili dijela dokumenta koji je bitan za prava obrane, pri određivanju opsega prava na pisano prevođenje, sukladno Direktivi, treba razlikovati tzv. bitne dokumente (određene Direktivom) koji se obvezno pisano prevode od dokumenata u odnosu na koje postoji diskrecijska ocjena tijela koje vodi postupak o potrebi pisanog prevođenja. Naime, osim dokumenata u odnosu na koje postoji obveza pisanog prevođenja, tijelo koje vodi postupak može samo ili na obrazloženi pisani zahtjev okrivljenika naložiti da se prevede dokaz ili njegov dio ako je to potrebno za korištenje procesnih prava obrane. Iznimno, umjesto pisanog prevođenja, može se osigurati usmeno

prevođenje ili usmeni sažetak dokaza, ako se time ne krše procesna prava obrane i pod daljnjom pretpostavkom da okrivljenik ima branitelja. Propisivanjem zastupanja po branitelju, kao dodatne, kumulativne pretpostavke za usmeno prevođenje ili usmeni sažetak pisanih dokaza (uključujući i npr. zapisnike o iskazima svjedoka), koja pretpostavka nije propisana Direktivom, jače se štite okrivljenikovih prava i njegova efektivna mogućnost pripreme kvalitetne obrane.

U članku 8. je, nadalje, propisana opća odredba prema kojoj se na dokazima koji su pribavljeni kršenjem prava na prevođenje ne može temeljiti sudska odluka, a propisano je i pravo pritužbe na kvalitetu prevođenja tijelu koje vodi postupak, budući Direktiva propisuje pravo okrivljenika da prigovori kvaliteti usmenog ili pisanog prijevoda.

Također, propisano je da okrivljenik kojem je oduzeta sloboda može dostavljati tijelu koje vodi postupak podneske na svom jeziku. Ovom odredbom uveden je izuzetak od načela da se svi podnesci tijelu koje vodi postupak dostavljaju na hrvatskom jeziku, a sve kako bi se maksimalno zaštitio okrivljenik koji je lišen slobode. Takav okrivljenik po prirodi stvari bio bi bitno ograničen u komunikaciji s tijelom koje vodi postupak da mora podneske dostavljati na hrvatskom jeziku. U uvjetima lišenja slobode vrlo je teško osigurati prevođenje podnesaka u realnom vremenu kada ti podnesci moraju biti dostavljeni tijelu koje vodi postupak kako bi postigli svoju svrhu (kratki zakonski rokovi, ukazivanje na određena prava i propuste na koja se mora promptno reagirati i dr.).

Kako bi se Direktiva 2010/64/EU o pravu na prevođenje u kaznenim postupcima u cijelosti implementirala u ZKP intervenirano je i u odredbu o troškovima kaznenog postupka (čl. 145. ZKP), koja odredba je dopunjena na način da se propisuje da trošak usmenog i pisanog prevođenja za okrivljenika (iz članka 202. stavka 3. ZKP-a), sukladno zahtjevu Direktive, pada na trošak proračunskih sredstava, neovisno o ishodu kaznenog postupka.

Dopunjena je pouka o pravima (čl. 239. ZKP) te sada ona sadrži i pouku okrivljeniku da se ima pravo služiti svojim jezikom, odnosno jezikom koji govori i razumije te pravo na besplatno usmeno i pisano prevođenje pod pretpostavkama propisanim u sada izmijenjenom članku 8. ZKP-a.

Druga od tri navedene direktive, Direktiva 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima, transponirana je kroz odredbe članaka 44., 45. i 292. ZKP-a.

Odredba članka 44. regulira prava djeteta - žrtve kaznenog djela i kroz njegovu dopunu implementirana su dva zahtjeva navedene Direktive, ali i Direktive 2011/92/EU o borbi protiv seksualne zloporabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije. Prvom zahtjevu je udovoljeno propisivanjem općeg standarda postupanja prema djetetovom najboljem interesu kada je dijete žrtva bilo kojeg kaznenog djela (a ne samo kaznenih djela na koja ukazuju obje Direktive). Dakle, sada se uvijek štiti dijete žrtva na način da se nadležna tijela prilikom postupanja prvenstveno moraju rukovoditi najboljim interesom djeteta. Nadalje, novim stavkom 3. u članku 44. uvedena je presumpcijom djeteta žrtve kada je dob djeteta sporna i time je udovoljeno drugom zahtjevu iz predmetnih Direktiva.

Direktiva 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima nadalje je transponirana u ZKP dopunom članka 45. stavka 1. Naime, Direktiva zahtijeva sprječavanje sekundarne viktimizacije žrtve kaznenog djela trgovanja ljudima kroz pravo te žrtve da se njeno ispitivanje provede putem prikladne komunikacijske tehnologije, isključenjem javnosti pri iskazivanju te uskratim odgovora na nepotrebna pitanja o žrtvinom osobnom životu i drugim pravima iz članka 45. stavka 1. Sekundarna viktimizacija žrtve kaznenog djela trgovanja ljudima sprječava se, kako je već navedeno, i ispitivanjem te žrtve putem prikladne komunikacijske tehnologije. Iz tog razloga je dopunjen članak 292. stavak

4., čime je omogućeno da se žrtve trgovanja ljudima na vlastiti zahtjev ispituju u domu ili prostoru u kojem borave, bez prisutnosti stranaka u istoj prostoriji te da se ispituju putem audio-video uređaja. Osim toga izrijekom je propisano, radi dodatne zaštite žrtava kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog čudoređa, kaznenih djela trgovanja ljudima i kaznenih djela počinjenih u obitelji da se takve žrtve kao svjedoci mogu samo iznimno ponovno ispitati, ako to sud ocijeni potrebnim.

Posljednja, Direktiva 2011/92/EU o borbi protiv seksualne zloporabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije implementirana je u ZKP kroz dopunu već spomenutog članka 44. i kroz dopunu članka 330. stavka 3. ZKP-a. Dopuna članka 330. stavka 3. ZKP-a propisuje da će se pri izvođenju dokaza snimkom izmijeniti glas i lik djeteta, ako je to potrebno radi zaštite njegovih interesa, vodeći pritom računa o interesima postupka u cjelini. Ovom dopunom se transponira predmetna Direktiva u nacionalno zakonodavstvo, ali i proširuje zaštita djeteta sudionika u postupku, sve u cilju zaštite integriteta djeteta i smanjenja njegove sekundarne viktimizacije.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovog Zakona planirana su sredstva na poziciji 3237 Intelektualne i osobne usluge na županijskim i općinskim sudovima, županijskim i općinskim državnim odvjetništvima i na Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta te na Ministarstvu unutarnjih poslova.

IV. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Osnova za donošenje ovog Zakona po hitnom postupku nalazi se u članku 161. Poslovnika Hrvatskog sabora (Narodne novine, br. 71/00, 129/00, 117/01, 6/02 – pročišćeni tekst, 41/02, 91/03, 58/04, 69/07, 39/08, 86/08 i 81/12), jer se ovim Zakonom provodi usklađenje ZKP-a s propisima Europske unije, konkretno s Direktivom 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima, s Direktivom 2010/64/EU o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenom postupku i s Direktivom 2011/92/EU o borbi protiv seksualne zloporabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije.

V. TEKST KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENI I DOPUNAMA ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU

Članak 1.

U Zakonu o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 i 143/12) iza članka 1. dodaje se članak 1.a koji glasi:

„Članak 1.a

Ovim se Zakonom u pravni poredak Republike Hrvatske prenose:

- Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima (SL L 280, 26. 10. 2010.),
- Direktiva 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima (SL L 101, 15. 4. 2011.),
- Direktiva 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o borbi protiv seksualne zloporabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije (SL L 335, 17. 12. 2011.).“

Članak 2.

Članak 8. mijenja se i glasi:

„Članak 8.

(1) U kaznenom postupku u uporabi je hrvatski jezik i latinično pismo, ako za uporabu u pojedinim područjima nije zakonom uveden i drugi jezik ili pismo.

(2) Odluke, pozive i druga pismena upućuje tijelo koje vodi postupak na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu. Na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu dostavljaju se sudu tužbe, žalbe i drugi podnesci. Ako je na pojedinom sudskom području u službenu uporabu zakonom uveden i drugi jezik ili pismo, podnesci se mogu tijelu koje vodi postupak dostavljati i na tom jeziku ili pismu.

(3) Stranke i ostali sudionici u postupku imaju pravo služiti se svojim jezikom. Ako se radnja u postupku ne vodi na jeziku koji osoba govori i razumije, osigurat će se usmeno prevođenje onoga što ona odnosno drugi iznosi te isprava i drugog pisanog dokaznog materijala koji se izvodi. U zapisniku će se zabilježiti da je dana pouka i izjava sudionika. O pravu na usmeno prevođenje osoba će se poučiti prije prvog ispitivanja.

(4) Pravo na prevođenje ima okrivljenik u smislu članka 202. stavka 3. ovog Zakona koji ne govori i ne razumije jezik na kojem se vodi postupak ili je gluh ili nijem.

(5) Okrivljeniku iz stavka 4. ovog članka pisano će se prevesti pouka o pravima, odluka o oduzimanju slobode, nalog o provođenju istrage i dokaznih radnji, optužnica, privatna tužba, poziv, sudska odluka nakon optuženja do pravomoćnog okončanja postupka te u postupku o izvanrednim pravnim lijekovima.

(6) Tijelo koje vodi postupak može samo ili na obrazloženi pisani zahtjev okrivljenika naložiti da se pisano prevede dokaz ili njegov dio ako je to potrebno za korištenje procesnih prava obrane. Iznimno, umjesto pisanog prevođenja, može se osigurati usmeno prevođenje ili

usmeni sažetak dokaza, ako se time ne krše procesna prava obrane, a okrivljenik ima branitelja.

(7) Okrivljenik iz stavka 4. ovog članka se može odreći prava na pisano prevođenje nakon što ga je tijelo koje vodi postupak poučilo o posljedicama odricanja. Izjava o odricanju mora biti slobodna i nedvosmislena te potpisana od strane okrivljenika.

(8) Okrivljenik iz stavka 4. ovog članka ima pravo i na prevođenje razgovora i dopisivanja s braniteljem potrebnih radi pripreme obrane, podnošenja pravnog sredstva ili lijeka ili poduzimanja drugih radnji u postupku ako je to potrebno za korištenje procesnih prava obrane. Prevođenje će se osigurati na zahtjev okrivljenika.

(9) Na dokazima pribavljeni kršenjem prava na prevođenje ne može se temeljiti sudska odluka.

(10) Okrivljenik iz stavka 4. ovog članka ima pravo pritužbe na kvalitetu prevođenja tijelu koje vodi postupak. Ako je pritužba osnovana odredit će se drugi tumač.

(11) Prevođenje i tumačenje obavlja tumač. Ako se time ne krše procesna prava obrane prevođenje i tumačenje moguće je provesti putem telefonske veze ili audio – video uređaja.

(12) Okrivljenik iz stavka 4. ovog članka kojem je oduzeta sloboda može dostavljati tijelu koje vodi postupak podneske na svom jeziku.“

Članak 3.

U članku 44. stavku 2. na kraju, dodaje se rečenica koja glasi:

„Pri postupanju prema djetetu žrtvi nadležna tijela prvenstveno će se rukovoditi najboljim interesom djeteta.“

Iza stavka 2. dodaje se stavak 3. koji glasi:

„(3) Smatra se da je žrtva dijete ako postoji sumnja u njezinu dob, a postoje razlozi za zaključak da žrtva nije navršila 18 godina života.“

Članak 4.

U članku 45. stavku 1., u uvodnoj rečenici, iza riječi: „ćudoređa“ dodaju se riječi: „te kaznenog djela trgovanja ljudima“, a u točki 3. iza riječi: „odgovor na“ dodaje se riječ: „nepotrebna“.

Članak 5.

U članku 145. stavku 5. iza riječi: „na uporabu svog jezika“ dodaju se riječi: „te troškovi usmenog i pisanog prevođenja okrivljeniku u smislu članka 202. stavka 3. ovog Zakona“.

Članak 6.

U članku 239. stavku 1. iza točke 3. dodaje se nova točka 4. koja glasi:

„4) da ima pravo služiti se svojim jezikom, odnosno jezikom koji govori i razumije te pravo na besplatno usmeno i pisano prevođenje u skladu s odredbom članka 8. ovog Zakona,“

Dosadašnja točka 4. postaje točka 5.

Članak 7.

U članku 292. stavku 4. iza riječi „ćudoređa,“ dodaju se riječi: „kaznenog djela trgovanja ljudima“, a na kraju stavka dodaje se rećenica: „Takav svjedok može se samo iznimno ponovno ispitati, ako to sud ocijeni potrebnim.“

Članak 8.

U članku 330. stavku 3. na kraju, dodaje se rećenica koja glasi:

„Ako je na snimci dijete snimka će se reproducirati izmjenom lika i glasa djeteta, ako je to potrebno radi zaštite interesa djeteta, vodeći pritom računa o interesima postupka u cjelini.“

Članak 9.

Ovaj Zakon objavit će se u „Narodnim novinama“, a stupa na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju.

OBRAZLOŽENJE POJEDINAČNIH ODREDBA

Članak 1. U ZKP se dodaje članak 1.a koji navodi nazive pravnih akata Europske unije s kojima je Zakon sada usklađen. Ova obveza postoji temeljem Odluke Vlade Republike Hrvatske o instrumentima za usklađivanje zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije („Narodne novine“, broj 93/11).

Članak 2. Članak 8. ZKP-a izmijenjen je radi transponiranja Direktive 2010/64/EU o pravu na prevođenje u kaznenim postupcima, u nacionalno zakonodavstvo.

U stavku 1. i 2. proklamirano je opće načelo da je u kaznenim postupcima koji se vode u Republici Hrvatskoj u uporabi hrvatski jezik i latinično pismo te da se svi podnesci i pismena moraju tijelu koje vodi postupak dostavljati na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu te izuzeci od tog načela. Naime, ako je zakonom uvedena mogućnost da se na pojedinom području koristi drugi jezik i pismo tada se na tom području u kaznenim postupcima može koristiti taj drugi jezik ili pismo odnosno podnesci i pismena mogu se dostavljati na tom drugom jeziku ili pismu.

U stavku 3. istaknuto je pravo svakog sudionika u kaznenom postupku, pa i okrivljenika, da se služi svojim jezikom. Ako pak sudionik u kaznenom postupku ne govori ili ne razumije jezik na kojem se vodi postupak, prava na usmeno prevođenje se ne može odreći, već postoji obveza države da takvom sudioniku, pa i okrivljeniku iz članka 202. stavka 3. ZKP-a (osumnjicheniku, okrivljeniku, optuženiku i osuđeniku), osigura usmeno prevođenje dokaza koji se izvode.

U stavcima 3. i 5. provedeno je razlikovanje između usmenog i pisanog prevođenja, sukladno zahtjevima koji za države članice proizlaze iz Direktive, dok se u stavku 8. osigurava prevođenje komunikacije okrivljenika i branitelja potrebne radi efektivnog korištenja prava obrane, koja komunikacija će se prevoditi na zahtjev okrivljenika.

U stavku 3. je tako propisano da okrivljenik iz članka 202. stavka 3. ZKP-a koji ne govori i ne razumije jezik na kojem se postupak vodi ili je nijem ili gluh ima pravo na usmeno prevođenje onoga što on odnosno drugi iznosi te isprava i drugog pisanog dokaznog materijala koji se izvodi pred istražnim ili sudskim tijelom, uključujući i policijsko ispitivanje, sve sudske radnje i sva potrebna ispitivanja. Usmeno prevođenje mora biti izvršeno bez odgode, što valja tumačiti u razumno vrijeme s obzirom na okolnosti.

Pravo na usmeno prevođenje onoga što osoba odnosno drugi iznosi te isprava i drugoga pisanog dokaznog materijala koji se izvodi, prema važećim odredbama ZKP-a, imaju i druge stranke, te ostali sudionici u postupku, zbog čega u taj opseg prava nije dirano.

Stavkom 4. propisano je pravo na usmeno i pisano prevođenje, u opsegu određenom u stavcima 3., 5. i 8., koje ima okrivljenik u smislu članka 202. stavka 3. ZKP-a, dakle i u stadiju izvanrednih pravnih lijekova, koji ne govori ili ne razumije jezik na kojem se postupak vodi ili je nijem ili gluh, s obzirom da Direktiva 2010/64/EU o pravu na prevođenje u kaznenim postupcima propisuje ista prava i za osobu sa slušnim ili govornim poteškoćama. Naime, Direktiva zahtijeva od države članice da omogući okrivljeniku da, od trenutka službene obavijesti da je osumnjičen ili optužen za kazneno djelo pa do dovršetka postupka, što uključuje “konačan odgovor na pitanje da li je osoba počinila kazneno djelo, uključujući, gdje je to moguće, presuđenje i rješavanje svake žalbe (appeal)“, uživa pravo na korištenje jezikom koji govori i razumije.

U stavku 5. propisuje se pravo okrivljenika iz stavka 4. ovog članka na pisano prevođenje dokumenta ili dijela dokumenta koji je bitan za prava obrane. Pri određivanju opsega prava na pisano prevođenje treba razlikovati tzv. bitne dokumente (određene Direktivom) koji se obvezno pisano prevode, od dokumenata u odnosu na koje postoji diskrecijska ocjena tijela koje vodi postupak o potrebi pisanog prevođenja. Dokumenti čije je pisano prevođenje uvijek

potrebno su: pouka o pravima, odluka o oduzimanju slobode, nalog o provođenju istrage i dokaznih radnji, optužnica, privatna tužba, poziv, sudska odluka nakon optuženja do pravomoćnog okončanja postupka te u postupku o izvanrednim pravnim lijekovima. Osim dokumenata u odnosu na koje postoji obveza pisanog prevođenja, tijelo koje vodi postupak može, sukladno stavku 6., samo ili na obrazloženi pisani zahtjev okrivljenika naložiti da se prevede dokaz ili njegov dio ako je to potrebno za korištenje procesnih prava obrane. Iznimno, umjesto pisanog prevođenja, može se osigurati usmeno prevođenje ili usmeni sažetak dokaza, ako se time ne krše procesna prava obrane i pod daljnjom pretpostavkom da okrivljenik ima branitelja. Propisivanjem zastupanja po branitelju, kao dodatne, kumulativne pretpostavke za usmeno prevođenje ili usmeni sažetak pisanih dokaza (uključujući i npr. zapisnike o iskazima svjedoka), koja pretpostavka nije propisana Direktivom, jače se štite okrivljenikovih prava i njegova efektivna mogućnost pripreme kvalitetne obrane.

Stavkom 7. propisuje se mogućnost da se okrivljenik koji ne govori ili ne razumije jezik na kojem se postupak vodi ili je nijem ili gluhi odrekne prava na pisano prevođenje. To odricanje je moguće samo nakon što tijelo koje vodi postupak okrivljenika pouči o posljedicama odricanja, prvenstveno posljedicama koje pisano neprevođenje značajnih dokumenata može imati po njegovu obranu. Dakle, mora biti riječ o informiranoj izjavi o odricanju. Osim toga, izjava okrivljenika kojom se odriče prava na pisano prevođenje mora biti dana slobodno i mora biti izričita te potpisana po okrivljeniku.

Stavkom 8. propisana je obveza prevođenja razgovora i dopisivanja okrivljenika s njegovim braniteljem. Ta usmena i pisana komunikacija prevodi se samo na zahtjev okrivljenika, poštujući privilegiranost odnosa okrivljenik-branitelj, te samo ona komunikacija koja je potrebna za osiguranje pravičnosti postupka tj. za korištenje procesnih prava obrane.

U stavku 9. propisana je opća odredba prema kojoj se, na dokazima koji su pribavljeni kršenjem prava na prevođenje, ne može temeljiti sudska odluka. Naime, Direktiva propisuje i obvezu državi članici da osigura mogućnost okrivljeniku da pobija odluku tijela koje vodi postupak da u konkretnom slučaju nije potrebno usmeno ili pisano prevođenje, a da pritom Direktiva ne zahtijeva uvođenje posebnog žalbenog mehanizma. Stavak 9. u praksi će se primjenjivati na način da će obrana povredu prava na usmeno ili pisano prevođenje moći isticati svaki puta kada tijekom kaznenog postupka ima mogućnost pobijati odluku tijela koje vodi postupak. Ako je pravo na usmeno ili pisano prevođenje povrijeđeno, to će rezultirati nezakonitošću dokaza koji je pribavljen kršenjem tog prava.

U stavku 10. propisano je pravo pritužbe na kvalitetu prevođenja tijelu koje vodi postupak, budući Direktiva propisuje pravo okrivljenika da prigovori kvaliteti usmenog ili pisanog prijevoda. U slučaju osnovanosti pritužbe odrediti će se drugi tumač.

Stavkom 11. propisuje se da prevođenje i tumačenje obavlja tumač, što je u skladu s važećim ZKP-om. Direktiva također propisuje i mogućnost uporabe komunikacijske tehnologije ako je to prikladno i ako nazočnost tumača nije potrebna za osiguranje pravičnosti postupka, a što je također propisano ovim stavkom.

Stavkom 12. propisano je da okrivljenik kojem je oduzeta sloboda može dostavljati tijelu koje vodi postupak podneske na svom jeziku. Ovom odredbom uveden je izuzetak od načela da se svi podnesci tijelu koje vodi postupak dostavljaju na hrvatskom jeziku, a sve kako bi se maksimalno zaštitio okrivljenik koji je lišen slobode. Takav okrivljenik po prirodi stvari bio bi bitno ograničen u komunikaciji s tijelom koje vodi postupak da mora podneske dostavljati na hrvatskom jeziku. U uvjetima lišenja slobode vrlo je teško osigurati prevođenje podnesaka u realnom vremenu kada ti podnesci moraju biti dostavljeni tijelu koje vodi postupak kako bi postigli svoju svrhu (kratki zakonski rokovi, ukazivanje na određena prava i propuste na koja se mora promptno reagirati i dr.).

Članak 3. Dopuna članka 44. stavka 2. ZKP-a potaknuta je Direktivom broj 2011/92/EU o borbi protiv seksualne zloporabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije i Direktivom broj 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima. Naime, postojeći članak dopunjen je propisivanjem općeg standarda postupanja prema djetetovom najboljem interesu kada je dijete žrtva bilo kojeg kaznenog djela (a ne samo kaznenih djela na koja ukazuju Direktive). Dakle, sada se uvijek štiti dijete žrtva na način da se nadležna tijela prilikom postupanja prvenstveno moraju rukovoditi najboljim interesom djeteta.

Novim stavkom 3. uvodi se presumpcija djeteta žrtve, kada je dob djeteta sporna, a sve sukladno zahtjevima iz Direktive broj 2011/92/EU o borbi protiv seksualne zloporabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije i Direktive broj 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima. Iako se navedene direktive odnose na žrtve kaznenih djela trgovanja ljudima i spolnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, ovom dopunom, a radi zaštite žrtve kada postoji sumnja da nije navršila 18. godina života, propisuje se opća presumpcija djeteta žrtve.

Članak 4. Dopunom članka 45. stavka 1. transponira se Direktiva broj 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima koja zahtijeva sprječavanje sekundarne viktimizacije žrtve kaznenog djela trgovanja ljudima, te da žrtva tog kaznenog djela ima pravo da se njeno ispitivanje provede putem prikladne komunikacijske tehnologije, isključenjem javnosti pri iskazivanju te uskratim odgovora na nepotrebna pitanja o žrtvinom osobnom životu.

Članak 5. Članak 145. stavak 5. ZKP-a je dopunjen na način da se propisuje da trošak usmenog i pisanog prevođenja za okrivljenika (iz članka 202. stavka 3. ZKP-a), sukladno zahtjevu Direktive, pada na trošak proračunskih sredstava, neovisno o ishodu kaznenog postupka.

Članak 6. Članak 239. stavak 1. dopunjen je točkom 4. kojom se propisuje obveza da pouka o pravima sadrži i pouku okrivljeniku da se ima pravo služiti svojim jezikom, odnosno jezikom koji govori i razumije te pravo na besplatno usmeno i pisano prevođenje pod pretpostavkama propisanim u sada izmijenjenom članku 8. ZKP-a. Takva dopuna predstavlja usklađenje s odredbom članka 1. stavka 1. Direktive broj 2010/64/EU o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenom postupku, prema kojem okrivljenik ima pravo na prevođenje od trenutka obavijesti da je osumnjičen za kazneno djelo.

Članak 7. Dopunom članka 292 stavka 4. transponira se Direktiva broj 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima koja zahtijeva sprječavanje sekundarne viktimizacije žrtve kaznenog djela trgovanja ljudima, između ostalog i ispitivanjem te osobe putem prikladne komunikacijske tehnologije. Stoga je stavak 4. dopunjen i tom kategorijom žrtava, čime je omogućeno da se iste na vlastiti zahtjev ispituju i u domu ili prostoru u kojem borave, bez prisutnosti stranaka u istoj prostoriji te da se ispituju putem audio-video uređaja. Osim toga izrijeком je propisano, radi dodatne zaštite žrtava kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, kaznenih djela trgovanja ljudima i kaznenih djela počinjenih u obitelji da se takve žrtve kao svjedoci mogu samo iznimno ponovno ispitati, ako to sud ocijeni potrebnim.

Članak 8. Dopuna članka 330. stavka 3. propisuje da će se pri izvođenju dokaza snimkom izmijeniti glas i lik djeteta, ako je to potrebno radi zaštite njegovih interesa, vodeći pritom računa o interesima postupka u cjelini. Ovom dopunom se transponira Direktiva broj

2011/92/EU o borbi protiv seksualne zloporabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije u nacionalno zakonodavstvo, ali i proširuje zaštita djeteta sudionika u postupku, sve u cilju zaštite integriteta djeteta i smanjenja njegove sekundarne viktimizacije.

Članak 9. Kao datum stupanja na snagu ovog Zakona određen je datum pristupanja Republike Hrvatske u članstvo Europske unije.

VI. ODREDBE VAŽEĆEG ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU KOJE SE MIJENJAJU ODNOSNO DOPUNJUJU

Članak 8.

(1) U kaznenom postupku u uporabi je hrvatski jezik i latinično pismo, ako za uporabu u pojedinim područjima nije zakonom uveden i drugi jezik ili pismo.

(2) Stranke, svjedoci i ostali sudionici u postupku imaju pravo služiti se svojim jezikom. Ako se radnja u postupku ne vodi na jeziku osobe, osigurat će se usmeno prevođenje onoga što ona odnosno drugi iznosi te isprava i drugoga pisanoga dokaznog materijala. Prevođenje obavlja tumač.

(3) O pravu na prevođenje poučit će se prije prvog ispitivanja osoba iz stavka 2. ovog članka, koja se može odreći toga prava ako zna jezik na kojem se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da je dana pouka i izjava sudionika.

(4) Odluke i dopise (pozive i druga pismena) upućuje tijelo koje vodi postupak na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu. Na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu dostavljaju se sudu tužbe, žalbe i drugi podnesci. Ako je na pojedinom sudskom području u službenu uporabu zakonom uveden i drugi jezik ili pismo, podnesci se mogu sudu dostavljati i na tome jeziku ili pismu. Nakon početka rasprave podnositelj podneska ne može bez dopuštenja suda opozvati svoju odluku o jeziku kojim će se u postupku služiti.

(5) Uhićeniku, okrivljeniku koji je u pritvoru ili istražnom zatvoru kao i osobi na izdržavanju kazne dostavit će se prijevod odluka, dopisa i poziva na jeziku kojim se služi u postupku.

(6) Stranac lišen slobode može na raspravi dostavljati sudu podneske na svom jeziku, a prije i nakon toga samo pod uvjetom uzajamnosti.

Članak 44.

(1) Dijete kao žrtva kaznenog djela ima, osim prava koje ima žrtva iz članka 43. i drugih odredaba ovog Zakona, pravo na:

- 1) opunomoćenika na teret proračunskih sredstava,
- 2) tajnost osobnih podataka,
- 3) isključenje javnosti.

(2) Sud, državni odvjetnik, istražitelj i policija moraju prema djetetu kao žrtvi kaznenog djela, postupati posebno obzirno imajući na umu dob, ličnost i druge okolnosti kako bi se izbjegle štetne posljedice za odgoj i razvoj djeteta.

Članak 45.

(1) Žrtva kaznenog djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa ima uz prava iz članka 43. i 44. ovog Zakona pravo:

- 1.) prije ispitivanja razgovarati sa savjetnikom, na teret proračunskih sredstava,
- 2) da ju u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola,
- 3) uskratiti odgovor na pitanja koja se odnose na strogo osobni život žrtve,
- 4) zahtijevati da bude ispitana putem audio-video uređaja prema članku 292. stavku 4. ovog Zakona,
- 5) na tajnost osobnih podataka,
- 6) zahtijevati isključenje javnosti s rasprave.

(2) Prije prvog ispitivanja sud, državni odvjetnik, istražitelj i policija moraju žrtvu kaznenog djela iz stavka 1. ovog članka, upozoriti na njezina prava iz ovog članka.

Glava X. TROŠKOVI KAZNENOG POSTUPKA

Članak 145.

- (1) Troškovi kaznenog postupka su izdaci od započinjanja do njegova završetka, izdaci za dokazne radnje prije početka kaznenog postupka, te izdaci za pružanje pravne pomoći.
- (2) Troškovi kaznenog postupka obuhvaćaju:
  - 1) troškove za svjedoke, vještake, tumače i stručne osobe, troškove tehničkog snimanja, troškove prepisivanja zvučnih snimki i troškove očevida, troškove kopiranja ili snimanja spisa ili dijela spisa,
  - 2) podvozne troškove okrivljenika,
  - 3) izdatke za dovođenje okrivljenika ili uhićene osobe,
  - 4) podvozne i putne troškove službenih osoba,
  - 5) troškove liječenja okrivljenika koji nema pravo na zdravstvenu zaštitu dok se nalazi u pritvoru ili istražnom zatvoru ili zdravstvenoj ustanovi na temelju odluke suda te troškove porođaja,
  - 6) paušalnu svotu,
  - 7) nagradu i nužne izdatke branitelja, nužne izdatke privatnog tužitelja i oštećenika kao tužitelja i njihovih zakonskih zastupnika te nagradu i nužne izdatke njihovih opunomoćenika,
  - 8) nužne izdatke oštećenika i njegova zakonskog zastupnika te nagradu i nužne izdatke njegova opunomoćenika.
- (3) Paušalna svota utvrđuje se u okviru svota određenih posebnim propisom s obzirom na složenost i trajanje izvida i kaznenog postupka.
- (4) Troškovi iz stavka 2. točke 1. do 5. ovog članka, osim onih koji su nastali u tijelima koja se financiraju iz državnog proračuna te nužni izdaci postavljenog branitelja i postavljenog opunomoćenika oštećenika kao tužitelja u postupku zbog kaznenih djela za koja se progoni po službenoj dužnosti, isplaćuju se iz sredstava tijela koje vodi kazneni postupak, a naplaćuju kasnije od osoba koje su ih dužne naknaditi prema odredbama ovog Zakona. Troškovi kopiranja ili snimanja spisa ili dijela spisa naplaćuju se od osobe na čiji se zahtjev obavlja kopiranje ili snimanje
- (5) Troškovi za prevođenje na jezike manjina u Republici Hrvatskoj koji nastanu primjenom odredaba Ustava i Zakona o pravu pripadnika manjina u Republici Hrvatskoj na uporabu svog jezika neće se naplaćivati od osoba koje su prema odredbama ovog Zakona dužne naknaditi troškove kaznenog postupka.

3. Pouka o pravima

Članak 239.

- (1) Pouka o pravima okrivljenika mora sadržavati obavijest o tome:
  - 1) zašto se okrivljuje i koje su osnove sumnje protiv njega, ako prethodno nije primio nalog o provođenju istrage,
  - 2) da nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na pitanja,
  - 3) da u skladu s odredbom članka 184. stavka 2. točke 1. ovog Zakona ima pravo razgledavanja, prepisivanja, preslikavanja i snimanja spisa i predmeta koji se mogu upotrijebiti kao dokaz,
  - 4) da ima pravo uzeti branitelja po vlastitom izboru ili da će mu se kad to predviđa ovaj Zakon, postaviti branitelj po službenoj dužnosti.
- (2) Pouka o pravima se mora dostaviti okrivljeniku uz:
  - 1) nalog o pretrazi,
  - 2) poziv za prvo ispitivanje,
  - 3) nalog o provođenju istrage,
  - 4) poziv za dokazno ročište,
  - 5) rješenje o istražnom zatvoru,
  - 6) nalog o prepoznavanju,

7) nalog o vještačenju prema osobi okrivljenika.

(3) Ako državni odvjetnik ili tijelo koje provodi radnju ustanovi da je pouku o pravima okrivljenik ranije primio utvrdit će to službenom zabilježskom u spisu i neće ponovno dostavljati pouku.

(4) Kad je to propisano ovim Zakonom, tijelo koje provodi radnju po službenoj dužnosti provjerava je li okrivljenik primio pouku o pravima prije otpočinjanja radnje i ako ustanovi da pouka o pravima nije uručena, zastat će s postupanjem, najprije naložiti uručenje pouke, a tek nakon toga nastaviti s postupkom.

Članak 292.

(1) Ako drukčije nije propisano posebnim zakonom, ispitivanje djeteta koje nije navršilo četrnaest godina kao svjedoka provodi sudac istrage. Ispitivanje će se provesti bez prisutnosti suca i stranaka u prostoriji gdje se dijete nalazi putem audio-video uređaja kojima rukuje stručni pomoćnik. Ispitivanje se provodi uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe, a osim kad to nije protivno interesima postupka ili djeteta, ispitivanju prisustvuje roditelj ili skrbnik. Stranke mogu postavljati pitanja djetetu – svjedoku prema odobrenju suca istrage putem stručne osobe. Ispitivanje će se snimiti uređajem za audio-video snimanje, a snimka će se zapečatiti i priključiti zapisniku. Dijete se može samo iznimno ponovno ispitati, i to na isti način.

(2) Ako drukčije nije propisano posebnim zakonom, ispitivanje djeteta s navršenih četrnaest, a nenavršenih osamnaest godina kao svjedoka provodi sudac istrage. Pri ispitivanju djeteta osobito ako je oštećeno kaznenim djelom, postupit će se obzirno da ispitivanje ne bi štetno utjecalo na psihičko stanje djeteta. Prema okolnostima, posebno vodeći računa o zaštiti djeteta, ispitivanje se može provesti na način propisan u stavku 1. ovog članka.

(3) Svjedoci koji se zbog starosti, zdravstvenog stanja, teških tjelesnih mana ili duševnog stanja, ne mogu odazvati pozivu, mogu se ispitati u svojem stanu ili drugom prostoru u kojemu borave. Te svjedoke se može ispitati putem audio-video uređaja kojima rukuje stručna osoba. Ako to zahtijeva stanje svjedoka, ispitivanje će se provesti tako da mu stranke mogu postavljati pitanja bez prisutnosti u prostoriji gdje se svjedok nalazi. Ispitivanje će se prema potrebi snimiti uređajem za audio-video snimanje, a snimka će se zapečatiti i priključiti zapisniku.

(4) Na način određen u stavku 3. ovog članka, na njezin zahtjev, provest će se ispitivanje kao svjedoka žrtve kaznenog djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, ili ako je kazneno djelo počinjeno u obitelji.

(5) Ako se ispitivanje svjedoka provodi prema stavku 3. ovog članka postupit će se prema članku 297. stavku 3. ovog Zakona.

10. Dokaz snimkom

Članak 330.

(1) Snimka koja služi za utvrđivanje činjenica, pribavlja se primjenom odredaba ove Glave.

(2) U odnosu na snimku postupa se kao s drugim predmetima koji se imaju upotrijebiti kao dokaz (članak 267. i 269.), vodeći računa da se snimka ne ošteti ili ne uništi i da se njen sadržaj sačuva u neizmijenjenom obliku. Prema potrebi poduzet će se potrebne mjere da se snimka sačuva u neizmijenjenom obliku ili izradi njezina kopija.

(3) Ako drukčije nije propisano ovim Zakonom, sadržaj snimke se utvrđuje njezinim reproduciranjem.

(4) Snimku reproducira stručna osoba.